

משטר האכיפה החדש: אכיפת זכויות יוצרים ברשת וחירויות הפרט

פרופ' ניבה אלקין-קורן,
המרכז למשפט וטכנולוגיה
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה

אכיפת זכויות יוצרים בעידן הדיגיטאלי לוותה מאז ומתמיד במשבר אשר חייב את בעלי זכויות היוצרים לפתח ולשכלל אסטרטגיות חדשות לאכיפה. במוקד אסטרטגיות אלה הניסיון לרתום גורמי ביניים באינטרנט לזיהוי, הסרה וחסומה של יצירות ושל משתמשים החשודים בהפרה, תוך שימוש באמצעים משפטיים וטכנולוגיים. לאחרונה אנו עדים לקפיצת מדרגה בזירת האכיפה של קניין רוחני ברשת האינטרנט. קמפיין האכיפה החדש נועד לרתום גורמים נוספים לפעולות אכיפה ולהטיל חובה משפטית על גורמי ביניים להשתמש באמצעי סינון ומניעה טכנולוגיים על מנת לחזק את אכיפת זכות היוצרים ברשתות דיגיטליות וגם לצרוב את משטר האכיפה בארכיטקטורה של הרשת. המדובר בתופעה עולמית, אשר באה לידי ביטוי ביוזמות חקיקה, בהסכמים וולונטריים בין גורמי ביניים לבעלי זכויות יוצרים ובפעילות אכיפה מוגברת. גם בישראל אנו עדים לאחרונה לפעילות אכיפה מוגברת, בין היתר באמצעות ארגון זיר"ה.

משטר האכיפה החדש ברשת מעורר דאגה לחירות השימוש ברשת. אין חולק על כך שרשת האינטרנט הובילה לגידול משמעותי בשימוש הלא חוקי ביצירות. אולם הרשת איננה רק זירה להפצת תוכן, אלא מהווה גם זירת מסחר המחייבת הגנה על חופש העיסוק, התחרות החופשית וזכויות הצרכן. הרשת היא גם סביבת יצירה, תרבות, שיח וחיברות המחייבת הגנה על האוטונומיה של הפרט, הזכות לפרטיות, חופש הביטוי וחופש ההתאגדות. לכן, לצד הערך החשוב של הגנה על קניין רוחני והגנה על האינטרסים הלגיטימיים של בעלי זכויות היוצרים, חשוב גם להבטיח את ההגנה על ערכים אלה. משטר האכיפה החדש, עלול לפגוע בערכים אלה, באמצעות יצירת מציאות משפטית המעודדת גורמי ביניים לפעול לניטור וחסומת תכנים ומשתמשים.

המחקר יבחן את משטר האכיפה בישראל בכל מה שנוגע לחיוב גורמי ביניים באינטרנט לעשות שימוש בטכנולוגיות חסימה, מניעה וסינון לשם אכיפת זכות יוצרים.